

Utlåtande 2010:96 RIII (Dnr 312-1698/2010)

Namn för torg inom Norrmalm - Albert Ranfts Torg

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande
Albert Ranfts Torg fastställs som nytt namn på torg enligt karta, *bilaga 2*.

Föredragande borgarrådet Kristina Alvendal anför följande.

Ärendet

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 juni 2010 att godkänna Albert Ranfts Torg som nytt namn på torg.

Beredning

Ärendet har behandlats av namnberedningen vid sammanträden den 13 maj 2002 och den 1 juni 2010.

Mina synpunkter

Stadens policy är att uppkalla platser efter människor som gjort förtjänstfulla insatser, men de namnlösa torgen i vår stad är ytterst få. Det är därför mycket glädjande att kunna ge ett torg på Blasieholmen namn efter Albert Ranft (1858-1938), i början av förra seklet känd som "Stockholms teaterkung". Under en tid var han chef för samtliga privatteatrar i Stockholm. Juvelen i kronan var *Svenska teatern*, som låg på Blasieholmsgatan 4.

Att nu kunna hedra mannen bakom det som under flera år sågs som Sveriges främsta nationalscen med ett torg är ett smakfullt sätt att minnas förra sekelskiftets store kulturentreprenör.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Karta

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

Albert Ranfts Torg fastställs som nytt namn på torg enligt karta, *bilaga 2*.

Stockholm den 8 september 2010

På kommunstyrelsens vägnar:

STEN NORDIN

Kristina Alvendal

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Carin Jämtin, Roger Mogert, Teres Lindberg och Kersti Py Börjeson* (alla s) och *Stefan Nilsson* (mp) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Avslå föredragande borgarrådets förslag till beslut.
2. Besluta enligt namnberednings förslag.

Vi kan konstatera att stadsbyggnadsnämndens politiska majoritet återigen har tagit över namnberedningsfunktionen och gjort en politisk beställning i samband med ett namnärende i Stockholm. I det aktuella fallet är det kravet på ett så kallat memorialnamn – det vill säga ett namn som är kopplat till minnet av en historisk person som alltså staden anser har en sådan betydelse att det finns skäl att uppmärksamma honom/henne med en offentlig plats i Stockholm. I det här fallet är det Albert Ranft som Stockholms politiska majoritet anser bör föräras en offentlig plats.

Om Albert Ranft vet kommunfullmäktige mycket lite. Av ärendet framgår att han är känd för att han en tid var ägare och chef för alla Stockholms privatteatrar, bland annat Svenska Teatern som var Stockholms största teater och belägen på Blasieholmen.

Det stämmer väl med vad Wikipedia kan upplysa om:

”Albert Ranft betecknades på tidigt 1900-tal som Stockholms främste teaterkung; han var under en tid chef för samtliga sju privatteatrar i Stockholm: Vasateatern 1895-1928, Svenska teatern 1899-1925, Södra teatern 1900-1926, Östermalmsteatern från 1903, Kungliga teatern från 1908, Oscarsteatern 1906-1926 samt Djurgårdsteatern, somrarna 1892-1896 och från 1898. Dessutom drev han Operan 1908-1910, Alhambrateatern 1919-1923 och även Stora Teatern i Göteborg 1899-1917 (som då var operetscen). Huvudteatern var dock Svenska teatern där han anställde Harald Molander som intendent. Vid teatern premiäruppfördes flera pjäser som har satt avtryck i teater- och filmhistorien, bland annat Strindbergs Ett drömspel. Han var en svuren fiende till filmen, och hans skådespelare var kontraktförbjudna att filma; trots detta medverkade han själv i två statistroller.”

Söker man lite ytterligare information i källor tillgängliga för kommunstyrelsen på nätet finner man också följande:

”Han var en hårdför affärsman som t.ex. vägrade de anställda fackliga rättigheter, och hans inflytande på huvudstadens teaterrepertoar (främst med lättviktiga komedier, farsor, Emil Norlander-revyer etc.) var mycket kritiserat. Han var också en svuren fiende till filmen och hans skådespelare var kontraktförbjudna att filma.”

Svenska Teatern hade enligt flera källor sin storhetstid kring sekelskiftet och förlorade sin konstnärliga betydelse kring 1910. Albert Ranft köpte teatern 1898. Huruvida han bidrog till dess konstnärliga betydelse är mot bakgrund av ovanstående högst tveksamt.

Det är högst tveksamt att på det tunna underlag som presenterats fatta beslut om ett memorialnamn.

Namnberedningens förslag är väl förankrat historiskt och anknyter till platsen på ett tydligare sätt. Det är därför att föredra. Det är också ytterst tveksamt om Stockholm gagnas av att stadsbyggnadsnämndens politiska majoriteter börjar föra in personnamn i Stockholms offentliga rum utan några principer eller på några fylligare underlag än vad som står att finna i wikipedia. Till sist är *Käpplingetorget* betydligt lättare att säga och uttala än *Albert Ranfts torg*.

ÄRENDET

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 juni 2010

1. att godkänna Albert Ranfts Torg som nytt namn på torg.
2. att överlämna förslaget till kommunfullmäktige för fastställande.
3. att därutöver anför följande:

Albert Ranft (1858-1938) kallades i början av förra seklet ”Stockholms teaterkung”. Under en tid var han chef för samtliga privatteatrar i Stockholm. Juvelen i kronan var Svenska teatern som han köpte 1898. Teatern var landets största dramatiska teater, 450 platser större än Dramaten, och låg på Blasieholmsgatan 4. Teatern totalförstördes vid en våldsam brand den 30 juni 1925 och återuppbyggdes aldrig.

Teatergatan på Blasieholmen har fått sitt namn efter teatern. Att nu även kunna hedra mannen bakom det som under flera år sågs som Sveriges främsta nationalscen med ett torg är ett smakfullt sätt att minnas förra sekelskiftets store kulturentreprenör.

Reservation anfördes av vice ordföranden Teres Lindberg m.fl. (S), Cecilia Obermüller (MP) och Maria Hannäs (V), *bilaga 1*.

Namnberedningens tjänsteutlåtande daterat den 7 juni 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förslag till beslut

Stadsbyggnadsnämnden föreslår att kommunfullmäktige fastställer namnförslaget.

Förslaget

Käpplingetorget

Nytt namn på torg.

eller

Albert Ranfts Torg

Ärendets beredning

Ärendet har behandlats av Namnberedningen vid sammanträden 2002-05-13 och 2010-06-01.

Bakgrund

Ur namnberedningens protokoll, 2010-06-01:

”Namnberedningen diskuterade en återremiss från Stadsbyggnadsnämnden 2010-03-25 rörande beredningens förslag (NB-protokoll 2006-12-12 § 6) att ge ett nytt torg på Blasieholmen namnet *Käpplingtorget*. Nämnden menar att man ”vid namngivningen av torget [bör] hedra en framstående person, hellre än att uppkalla torget efter en ö vars namn inte använts i folkmun på mycket lång tid”. Med dessa två strategier ställda mot varandra beslöt Namnberedningen dels att än en gång förespråka det lokalt förankrade och historiskt vittnande namnet *Käpplingtorget*, dels att presentera ett möjligt memorialnamn *Albert Ranfts Torg*.

Namnberedningen vill alltså fortfarande i första hand föreslå ett namn med rötter i områdets historia, nu i formen *Käpplingtorget* i enlighet med det existerande kvartersnamnet *Käpplingeholmen* och med den dramatiska händelse som går under beteckningen ”Käpplingemorden”. Till holmen Käpplingen, som kan sägas ha utgjort en del av dagens Blasieholmen, fördes i slutet av 1300-talet ett betydande antal stockholmsborgare för att möta sitt öde. Historien har återberättats många gånger och en av de mer målande skildringarna finns i Svenska Familj-Journalen, band 5, årgång 1866. Där läser man bland annat:

./.../ Så långt hade allt lyckats; nu återstod att sätta blodsdomen i verkställighet. De svenska rådsherrarne släpades till slottet och tillika med dem flera förnämliga borgare, hvilka der pinades och ”marterades med träsågar”, för att blifva tvingade till att erkänna sig skyldiga i förräderi mot konungen. De vidhöllo manligen sin oskuld. På tisdagen blefvo tre af svenskarne brända. Men Alf Grenerot lofvade höfvitsmannen på slottet hälften af all de fångnas egendom, i fall han ville genast låta bränna dem alla. Då utfördes alla de fångna svenskarne, godt 60 till antalet, kastades i båtar, fördes öfver till Käpplingen, der de, hårdt bundna, infördes i ett gammalt trähus. Här skriftades de af en prest, och denne bedyrade heligt, att de voro oskyldiga till det dem påbördade brottet. Men prestens förklaring påaktades icke af Tyskarne, hvilka satte eld på huset, så att alla de fångslade blefvo lefvande innebrända. Detta skedde natten mellan den 11 och 12 Juni 1389.

Moderna historiker har ifrågasatt den exakta dateringen av den tragiska händelsen liksom enskilda detaljer i de äldre skildringarna, men få vill hävda annat än att detta dåd fick politiska återverkningar långt utanför den privata och lokala sfären. Det banade vägen för Drottning Margaretas besättande av Stockholm och den följande Kalmarunionen. Att göra Käpplingen – denna betydelseladdade plats – bekant genom ett centralt torg med ett för många synligt namn – *Käpplingtorget* – skulle vara en god och folkbildande gärning och ett utmärkt sätt att visa respekt för Sveriges och Stockholms historia.

Ett alternativt namn *Albert Ranfts Torg* skulle memorera teaterledaren och skådespelaren *Albert Ranft* (1858–1938). Ranft var född i Stockholm och vid 1900-talets början karakteriserad som ”Stockholms teaterkung”. Under en tid var han chef för samtliga privatteatrar i huvudstaden: Vasateatern 1895–1928, Södra teatern 1900–26, Oscars 1906–26 m.fl. Dessutom drev han Operan 1908–10 och Stora Teatern i Göteborg 1899–1917. Flaggskeppet var dock Svenska Teatern som Ranft köpte 1898. Svenska Teatern var Sveriges klart största dramatiska teater under perioden 1875–1925 med ca 1150 platser och den betraktades länge som landets nationalscen. Teatern hade sin huvudentré på Blasieholmsgatan 4 (fastigheten Kävlingeholmen 4) och har gett upphov till det nuvarande namnet *Teatergatan*. Den 30 juni 1925 förstördes teatern i en våldsam brand och återuppbyggdes aldrig. Albert Ranft var Svenska Teaterns chef 1899–1925.”

Förslaget redovisas på karta, *bilaga 2*.

RESERVATIONER M.M.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Teres Lindberg m.fl. (S), Cecilia Obermüller (MP) och Maria Hannäs (V) enligt följande

att stadsbyggnadsnämnden beslutar att Käpplingetorget blir nytt namn på torg, samt att därutöver anföras följande:

Det är bra att koppla namn på gator och torg till Stockholms historia. Det är inte allmänt känt att Blasieholmens tidigare namn var Käplingen eller Käplingeholmen. Att i namnsättningen göra dessa kopplingar bidrar till att skapa nyfikenhet och blir därmed folkbildande.

Bilaga 2

